
MONOGRAFIE PRAWNICZE

SYTUACJA PRAWNA
SYNDYKA
MASY UPADŁOŚCI

IZABELLA GIL

Wydawnictwo C. H. Beck

Monografie Prawnicze jest to seria, w której ukazują się publikacje omawiające w wyczerpujący sposób określone instytucje czy zagadnienia prawne. Adresujemy je przede wszystkim do prawników poszukujących wnikliwego ujęcia tematu, łączącego teorię (poglądy doktryny, elementy prawoporównawcze) i praktykę (bogaty wybór orzecznictwa). A tego – ze względu na brak miejsca – nie znajdziemy nawet w komentarzach.

W opracowaniu dokonano analizy praw i obowiązków syndyka (zarówno w aspekcie procesowym, jak i materialnoprawnym) w ramach poszczególnych etapów postępowania upadłościowego, związanych z ustaleniem stanu czynnego i biernego masy upadłości, sprawowaniem zarządu oraz likwidacją majątku upadłego, podziałem funduszy masy upadłości i zakończeniem postępowania.

Przedstawiono także sposoby pozwalające syndykowi na ochronę masy upadłości przed działaniami upadłego zmierzającymi do pokrzywdzenia wierzycieli. Odreśnwie omówiono zagadnienie bezskuteczności względnej czynności upadłego, jak i czynności bezskutecznych z mocy prawa.

Monografia zawiera analizę występujących w literaturze stanowisk określających sytuację prawną syndyka. Przedstawiono w szczególności teorię przedstawicielstwa (określaną mianem reprezentacji), teorię organu, teorię urzędową (zastępcy pośredniego), funkcjonariusza publicznego oraz teorie mieszane. Zaprezentowano w publikacji poglądy w zakresie sytuacji prawnej syndyka, w kontekście rodzaju i zakresu odpowiedzialności syndyka masy upadłości.

Dr Izabella Gil, absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego, obecnie zatrudniona na stanowisku adiunkta na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego w Zakładzie Postępowania Cywilnego. Radca prawny.

www.sklep.beck.pl, e-mail: redakcja@beck.pl
<http://www.beck.pl>, tel.: 022 33 77 600, fax: 022 33 77 601

C. H. Beck

I. GIL SYTUACJA PRAWNA SYNDYKA MASY UPADŁOŚCI

MONOGRAFIE PRAWNICZE

SYTUACJA PRAWNA SYNDYKA MASY UPADŁOŚCI

IZABELLA GIL

Wydawnictwo C. H. Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

IZABELLA GIL • SYTUACJA PRAWNA SYNDYKA
MASY UPADŁOŚCI

Polecamy nasze publikacje z tej serii:

Monika Drela

WŁASNOŚĆ ZABYTKÓW

Radostaw Flejszar

**PRZEDSIĘBIORCA W POSTĘPOWANIU CYWILNYM
ROZPOZNAWCZYM**

Mateusz Plich

**DOBRA WIARA W KONWENCJI O UMOWACH
MIĘDZYNARODOWEJ SPRZEDAŻY TOWARÓW**

Łukasz Węgrzynowski

**NIEDOZWOLONE POSTANOWIENIA UMOWNE JAKO ŚRODEK
OCHRONY SŁABSZEJ STRONY UMOWY OBLIGACYJNEJ**

Anna Stępień

PRZEKSZTAŁCENIA SPÓŁEK HANDLOWYCH

Cezary Woźniak

UŻYTKOWANIE WIECZYSTE

Tomasz Szancitło

**FORMY PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ
W POLSCE PRZEZ PODMIOTY ZAGRANICZNE**

Katarzyna Anna Dadańska

DZIAŁANIE OSOBY PRAWNEJ

Małgorzata Bednarek, Przemysław Drapała, Ewa Łętowska

UMOWY ODNOSZĄCE SIĘ DO OSÓB TRZECICH

Piotr Machnikowski

SWOBODA UMÓW WEDŁUG ART. 353¹ KC

Wielomodułowy System Informacji Prawnej **Legalis**
CHECK

www.sklep.beck.pl

SYTUACJA PRAWNA
SYNDYKA
MASY UPADŁOŚCI

IZABELLA GIL

WYDAWNICTWO C. H. BECK
WARSZAWA 2007

Redakcja:
Aneta Flisek

© **Wydawnictwo C. H. Beck 2007**

Wydawnictwo C. H. Beck Sp. z o.o.
ul. Gen. Zajączka 9, 01-518 Warszawa

Skład i łamanie: Krzysztof Biesaga
Druk i oprawa: P.W.P. INTER-DRUK Warszawa

ISBN 83-7483-344-0
ISBN 978-83-7483-344-8

Spis treści

Przedmowa	IX
Wykaz skrótów	XIII
Literatura	XXI
Rozdział I. Powołanie syndyka i objęcie przez niego majątku ..	1
§ 1. Powołanie syndyka.....	1
I. Wymogi stawiane kandydatom powoływanym na syndyka.....	2
II. Podmioty uprawnione do pełnienia funkcji syndyka.....	3
III. Kryteria decydujące o powołaniu syndyka.....	6
§ 2. Obowiązki syndyka w związku z przejściem majątku należącego do upadłego	8
I. Podmioty zobowiązane do przekazania majątku syndykowi.....	8
II. Przejęcie przez syndyka uprawnień związanych z zarządzeniem majątkiem upadłego stanowiącym masę upadłości	13
III. Ustalenie przez syndyka składników majątku upadłego stanowiącego masę upadłości.....	16
§ 3. Obowiązki upadłego umożliwiające syndykowi objęcie majątku.....	21
I. Obowiązki upadłego w zakresie udzielania wyjaśnień syndykowi.....	24
II. Zakaz opuszczania przez upadłego terytorium Rzeczypospolitej.....	25
§ 4. Skutki odmowy wydania i przekazania majątku syndykowi	26
I. Wprowadzenie w posiadanie.....	27
II. Środki przymusu wobec upadłego.....	29
III. Zakaz prowadzenia działalności gospodarczej.....	31
Rozdział II. Zakres uprawnień i obowiązków syndyka po objęciu majątku upadłego	39
§ 1. Czynności syndyka zmierzające do ustalenia stanu czynnego masy upadłości	39
I. Zabezpieczenie majątku upadłego.....	40

II. Spis inwentarza	48
III. Oszacowanie majątku	52
IV. Sporządzenie sprawozdania finansowego	54
V. Sprawozdanie syndyka z dokonywanych czynności.....	58
§ 2. Czynności syndyka zmierzające do ustalenia stanu biernego masy upadłości.....	60
I. Weryfikacja przez syndyka wierzytelności zgłaszanych do masy.....	60
II. Sporządzenie listy wierzytelności.....	67
III. Sporządzenie planu podziału funduszków masy.....	77
§ 3. Środki służące syndykowi do ochrony masy upadłości przed działaniami upadłego dokonanyymi z pokrzywdzeniem wierzycieli.....	79
I. Dochodzenie roszczeń przez syndyka w przypadku bezskuteczności względnej czynności upadłego zdziałanych z pokrzywdzeniem wierzycieli	80
II. Działania syndyka w przypadku czynności upadłego bezskutecznych z mocy prawa	102
§ 4. Czynności syndyka dokonywane w celu likwidacji masy upadłości	117
I. Zarząd majątkiem upadłego.....	118
II. Likwidacja majątku	123
III. Sprzedaż składników majątku upadłego	126
1. Sprzedaż przedsiębiorstwa i jego zorganizowanej części, nieruchomości oraz statków morskich wpisanych do rejestru okrętowego.....	126
2. Sprzedaż ruchomości oraz przejęcie przez zastawnika ruchomości obciążonej.....	132
IV. Ściągnięcie należności od dłużników upadłego.....	135
V. Realizacja przez syndyka innych praw majątkowych upadłego	137
§ 5. Czynności syndyka związane z zakończeniem postępowania upadłościowego	138
I. Podział funduszków masy upadłości	138
II. Obowiązki syndyka w związku z zakończeniem postępowania.....	142
Rozdział III. Status prawny syndyka masy upadłości	149
§ 1. Pojęcie syndyka	149
§ 2. Teorie określające status prawny syndyka	150
I. Teoria urzędowa.....	151
II. Teoria zastępstwa.....	152
III. Teoria funkcjonariusza	160
VI. Teoria organu.....	163

Rozdział IV. Stanowisko procesowe syndyka w sprawach dotyczących masy upadłości	167
§ 1. Umocowanie syndyka do występowania w procesach po ogłoszeniu upadłości.....	167
I. Legitymacja procesowa syndyka.....	168
II. Źródła legitymacji procesowej syndyka.....	179
III. Skutki braku legitymacji procesowej syndyka.....	184
§ 2. Prawnoprocesowe skutki wytoczenia powództwa przeciwko upadłemu po ogłoszeniu upadłości.....	187
§ 3. Udział syndyka w procesach o wyłączenie mienia wchodzącego w skład masy upadłości.....	196
I. Czynności syndyka w związku z żądaniem osób trzecich wydania rzeczy.....	198
II. Działania syndyka wobec małżonka upadłego.....	206
Rozdział V. Wynagrodzenie syndyka	225
§ 1. Zasady wynagradzania syndyka.....	225
§ 2. Charakter prawny wynagrodzenia należnego syndykowi.....	231
§ 3. Prawnopodatkowe aspekty wynagrodzenia syndyka.....	238
Rozdział VI. Odwołanie syndyka masy upadłości i zasady jego odpowiedzialności	251
§ 1. Odwołanie syndyka.....	251
§ 2. Zasady odpowiedzialności syndyka.....	255
Rozdział VII. Podsumowanie	271
Indeks rzeczowy	281

Przedmowa

Wejście w życie ustawy z 28.2.2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze¹ stawia przed doktryną i praktyką orzecznictwą wyzwanie w zakresie wyjaśnienia sensu nowych rozwiązań prawnych, jak też określenia roli poszczególnych podmiotów uczestniczących w postępowaniu upadłościowym. Niniejsze opracowanie stanowi próbę określenia sytuacji prawnej syndyka masy upadłości także poprzez porównanie obecnych regulacji prawnych z rozwiązaniami dotychczas obowiązującego prawa upadłościowego. Zagadnienie niewypłacalności przedsiębiorców normowało rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 24.10.1934 r. – Prawo upadłościowe² oraz rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 24.10.1934 r. – Prawo o postępowaniu układowym³. Przyjęte w powołanych rozporządzeniach konstrukcje prawne nie w pełni realizowały prawa wierzycieli i samego przedsiębiorcy, który stał się niewypłacalny. W związku z tym, że oba te akty prawne były uchwalone jeszcze w okresie przedwojennym, wiele uregulowanych w nich instytucji nie przystawało do obecnych realiów społeczno-gospodarczych. Z tych też względów niezbędnym było stworzenie jednego aktu prawnego, który regulowałby dochodzenie przez wierzycieli roszczeń od niewypłacalnych przedsiębiorców, skutki ogłoszenia upadłości, tryb postępowania oraz zasady zaspokojenia roszczeń wierzycieli. W efekcie intensywnych prac legislacyjnych uchwalona została ustawa określająca zasady wspólnego dochodzenia roszczeń przez wierzycieli od niewypłacalnych dłużników, będących przedsiębiorcami, a także zasady postępowania naprawczego wobec przedsiębiorców zagrożonych niewypłacalnością. W pracach nad nową ustawą uwzględniono doświadczenia innych państw oraz rozwiązania przyjęte we współczesnych systemach prawnych. Wykorzystano m.in. wzorce wypracowane

¹ Ustawa z 28.2.2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm.) weszła w życie z dniem 1.10.2003 r., z wyjątkiem przepisów dotyczących prawa upadłościowego i naprawczego w przypadku przedsiębiorców, którzy złożyli wnioski na zasadach określonych w art. 12 ust. 1 ustawy o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu na rynku pracy (ustawa z 30.10.2002 r. o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy, Dz.U. Nr 213, poz. 1800 ze zm.), które weszły w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia ustawy.

² T.p. Dz.U. Nr 93, poz. 834 (t.j. Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.).

³ Dz.U. Nr 93, poz. 836 ze zm.

wane w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, zwłaszcza w zakresie koncepcji postępowania naprawczego¹. W systemie amerykańskiego prawa upadłościowego przewidziano bowiem, postępowanie restrukturyzacyjne, natomiast prawa upadłościowego nie traktowano tylko jako egzekucji o charakterze uniwersalnym, lecz jako system środków prawnych, umożliwiających wyjście zadłużonego przedsiębiorstwa z kryzysu poprzez restrukturyzację jego zobowiązań. Warto podkreślić, że choć nowa ustawa wzorowana jest także na rozwiązaniach przewidzianych w innych systemach prawnych, to wprowadza także własne oryginalne rozwiązania, pozwalające na uniknięcie wadliwości, które zostały dostrzeżone w innych państwach w trakcie stosowania prawa upadłościowego².

Wprowadzenie nowej regulacji w zakresie postępowania upadłościowego wynikało z konieczności stworzenia skutecznych instrumentów prawnych, określających tryb i zasady postępowania wobec przedsiębiorców, którzy stali się niewypłacalni. Uregulowanie zagadnień niewypłacalności ma służyć zabezpieczeniu zarówno interesów ogólnospołecznych, jak i interesów indywidualnych kontrahentów niewypłacalnego przedsiębiorcy. Przyjęte rozwiązania mają przede wszystkim przyczynić się do utrzymania substratu majątkowego przedsiębiorcy oraz dotychczasowych miejsc pracy. W założeniach systemowych postępowanie normujące stan niewypłacalności przedsiębiorców powinno zarówno służyć zaspokojeniu wierzycieli niewypłacalnego dłużnika, jak i zapobiegać powstawaniu stanów niewypłacalności przedsiębiorców.

Ustawa - Prawo upadłościowe i naprawcze diametralnie zmienia dotychczasowe rozwiązania prawne dotyczące postępowania w przypadku niewypłacalności dłużnika przy zachowaniu wielu istniejących konstrukcji, zwłaszcza tych, które w praktyce nie nasuwały wątpliwości interpretacyjnych, a odpowiadały nowym założeniom zawartym w ustawie. Nowa ustawa wprowadza rozwiązania uwzględniające zmiany zachodzące w substancji majątkowym upadłego w trakcie postępowania, co przy jednoczesnej dopuszczalności zmiany trybu postępowania, pozwala na zaspokojenie wierzycieli przy zachowaniu przedsiębiorstwa dłużnika. Przewidziano dwa alternatywne sposoby prowadzenia postępowania upadłościowego w ra-

¹ Por. Nowy rozdział w dziedzinach prawa upadłościowego, GP 2003, Nr 229, s. 20, rozmowa z prof. dr. hab. *F. Zedlerem*.

² Przykładowo w Stanach Zjednoczonych można wystąpić o plan naprawczy, za pomocą którego przeprowadza się restrukturyzację przedsiębiorstwa, w przypadku niewypłacalności przedsiębiorcy. Natomiast w PrUpN przewidziano, że postępowanie naprawcze będzie mógł prowadzić, jedynie podmiot, który jest zagrożony niewypłacalnością. Przy czym, stosownie do przepisu art. 492 § 2 PrUpN, przedsiębiorca jest zagrożony niewypłacalnością, jeżeli pomimo wykonywania swoich zobowiązań, według rozsądnej oceny jego sytuacji ekonomicznej jest oczywiste, że w niedługim czasie stanie się niewypłacalny.

mach jednego systemu. Postępowanie upadłościowe może być prowadzone w dwojaki sposób, w zależności od oceny sytuacji ekonomicznej dłużnika, a mianowicie jako postępowanie z możliwością zawarcia układu (restrukturyzacyjnego lub likwidacyjnego)¹ lub postępowanie obejmujące likwidację majątku upadłego. Przy czym, istnieje możliwość dokonania konwersji jednego postępowania w drugie. W myśl przepisu art. 16 PrUpN, sąd może zmienić postanowienie o ogłoszeniu upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika na postanowienie o ogłoszeniu upadłości z możliwością zawarcia układu, jeżeli podstawy przeprowadzenia takiego postępowania ujawniły się dopiero w toku postępowania. Natomiast w przepisie art. 17 ust. 1 PrUpN przewidziano, że sąd może zmienić postanowienie o ogłoszeniu upadłości z możliwością zawarcia układu na postanowienie o ogłoszeniu upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika, jeżeli podstawy przeprowadzenia takiego postępowania ujawniły się dopiero w toku postępowania. W przypadku ogłoszenia upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego dłużnika sąd upadłościowy powołuje syndyka, który od tego momentu zamiast upadłego sprawuje zarząd majątkiem dłużnika, wchodzącym w skład masy upadłości.

Syndyk ma istotny wpływ na przebieg postępowania upadłościowego, gdyż czynnie uczestniczy w postępowaniu zmierzającym do likwidacji masy upadłości. Określenie roli, jaką pełni syndyk w postępowaniu upadłościowym jest istotne, zwłaszcza w aspekcie ustalenia rodzaju oraz zakresu odpowiedzialności syndyka za podejmowane przez niego działania w toku postępowania upadłościowego.

Analiza strukturalna ustawy prowadzi do wniosku, że za uczestników postępowania upadłościowego należy uważać dłużnika oraz wierzycieli. Tym samym, obecna regulacja prawna nie pozwala zaliczyć syndyka do uczestników postępowania upadłościowego². Jednakże nadal pozostaje otwarta kwestia, jaką funkcję pełni syndyk w postępowaniu upadłościowym. Rozważenia wymaga czy syndyk oprócz dokonywania czynności prawnych i faktycznych, związanych z zarządaniem masą upadłości, pełni również funkcje jurysdykcyjne, bądź wykonawcze. Należy zatem ustalić, czy syndyk jest organem postępowania upadłościowego (orzecznictwem, wykonawczym lub pomocniczym), funkcjonariuszem publicznym, czy jedynie zarządcą majątkiem.

Dotychczasowe przepisy nie regulowały jednoznacznie pozycji prawnej syndyka masy upadłości. Powodowało to wątpliwości, co do statusu prawnego syndyka. Rozbieżności, które pojawiły się zarówno w literaturze, jak i w orzecznictwie, dotyczyły zwłaszcza określenia rodzaju odpowiedzialności syndyka masy upadłości za dokonywane czynności. Istniejące w tym za-

¹ Por. *F. Zedler*, Prawo upadłościowe i naprawcze w zarysie, Kraków 2004, s. 33.

² Odmienne *A. G. Harla*, Organy postępowania upadłościowego a organy postępowania cywilnego w ujęciu systemowym, PPH 2006, Nr 4, s. 26.

kresie wątpliwości, miało usunąć przyjęte przez ustawodawcę rozwiązanie, że w sprawach dotyczących masy upadłości syndyk wprawdzie dokonuje czynności na rachunek upadłego, lecz w imieniu własnym. Niestety regulacja taka (zawarta w art. 160 ust. 1 PrUpN), wobec braku korelacji z zasadami odpowiedzialności syndyka, nie rozwiązała istniejących wątpliwości odnośnie statusu prawnego syndyka.

Opisu sytuacji prawnej syndyka masy upadłości dokonano w literaturze¹ jedynie na tle dotychczasowych przepisów regulujących postępowanie upadłościowe. Nie ma monograficznego opracowania poświęconego wyłącznie syndykowi, jego roli w poszczególnych etapach postępowania upadłościowego oraz aspektem procesowym związanych z udziałem syndyka masy upadłości w innych postępowaniach. Wprawdzie ukazało się kilka opracowań, w których opisane zostały prawa i obowiązki syndyka, ale przedstawiono je tylko porównawczo przy omawianiu organów oraz uczestników postępowania upadłościowego.

Ze względu na złożoność tematyki objętej ramami niniejszego opracowania, nie poruszono w nim zagadnień związanych ze skutecznością poszczególnych czynności prawnych podejmowanych przez syndyka w postępowaniu upadłościowym, a w szczególności skutków ogłoszenia upadłości, co do zobowiązań upadłego w przypadku ogłoszenia upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego. Powyższe zagadnienie powinno stanowić odrębny przedmiot rozważań prawnych.

Opracowanie ma charakter prawoporównawczy, ponieważ zawiera porównanie instytucji występujących na gruncie dotychczas obowiązującego prawa upadłościowego uregulowanego przepisami rozp. – Prawo upadłościowe z obecnym stanem prawnym. Dokonanie porównania nie ma wyłącznie aspektu historycznego, ponieważ do postępowań, w których ogłoszenie upadłości nastąpiło przed dniem wejścia w życie (tj. przed 1.10.2003 r.) ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze mają zastosowanie przepisy dotychczasowe.

W pracy podjęte zostały rozważania w zakresie ustalenia, jaką funkcję pełni syndyk, z jakiego rodzaju legitymacji korzysta syndyk, jako podmiot dokonujący czynności w postępowaniu upadłościowym, czy i na jakich zasadach ponosi odpowiedzialność za dokonywane czynności, a także czy syndyk, wykonując powierzone mu obowiązki działa, jako swoisty zastępca pośredni?

Opracowanie chciałabym zadedykować najbliższym w podziękowaniu za wyrozumiałość, promotorowi oraz recenzentom w podzięce za cenne i rzeczowe uwagi do pracy, a także wszystkim przyjaciółom za przychyłność.

Autorka

¹ Por. *M. Koenner*, Syndyk masy upadłości, Sopot 1999.

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

CzynKomR	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 9.3.1968 r. w sprawie czynności komorników (Dz.U. Nr 10, poz. 52 ze zm.).
KH	<i>rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.6.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 502 ze zm.)</i>
KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.)
KK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zm.)
KM	<i>ustawa z 1.12.1961 r. – Kodeks morski (t.j. Dz.U. z 1998 r. Nr 10, poz. 36 ze zm.)</i>
KomSądU	ustawa z 29.8.1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 133, poz. 882 ze zm.)
Konstytucja RP	ustawa z 2.4.1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze sprost.)
KP	ustawa z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.)
KPA	ustawa z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 1980 r. Nr 9, poz. 26 ze zm.)
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.)
KRO	ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. Nr 9, poz. 59 ze zm.)
KRS	ustawa z 20.8.1997 r. – o Krajowym Rejestrze Sądowym (t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 17, poz. 209 ze zm.)
KSH	ustawa z 15.9.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.)
KWU	ustawa z 6.7.1982 r. – o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. Nr 19, poz. 147 ze zm.)

Wykaz skrótów

KZ	<i>rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz.U. Nr 82, poz. 598 ze zm.)</i>
OrdPU	ustawa z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. Nr 137, poz. 926 ze zm.)
PPU	ustawa z 25.9.1981 r. – o przedsiębiorstwach państwowych (t.j. Dz.U. z 1991 r. Nr 18, poz. 80 ze zm.)
PrBank	ustawa z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. Nr 140, poz. 939 ze zm.)
PrCzek	ustawa z 28.4.1936 r. – Prawo czekowe (Dz.U. Nr 37, poz. 283 ze zm.)
PrNot	ustawa z 14.2.1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. Nr 22, poz. 91 ze zm.)
PrPrywM	ustawa z 12.11.1965 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. Nr 46, poz. 290 ze zm.)
PrSpółdz	ustawa z 16.9.1982 r. – Prawo spółdzielcze (t.j. Dz.U. z 1995 r. Nr 54, poz. 288 ze zm.)
PrUkł	<i>rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 24.10.1934 r. – Prawo o postępowaniu układowym (Dz.U. Nr 93, poz. 836 ze zm.)</i>
PrUp	<i>rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 24.10.1934 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.)</i>
PrUpZm	ustawa z dnia 31.7.1997 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24.10.1934 r. – Prawo upadłościowe i niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 117, poz. 751)
PrUpN	ustawa z 28.2.2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm.)
PrWeksl	ustawa z 28.4.1936 r. – Prawo wekslowe (Dz.U. Nr 37, poz. 282 ze zm.)
PWKC	ustawa z 23.4.1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 94 ze zm.)
PWPrUp	rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 24.10.1934 r. – Przepisy wprowadzające Prawo upadłościowe (Dz.U. Nr 93, poz. 835 ze zm.)
PWU	ustawa z dnia 21.8.1997 r. – Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi (Dz.U. Nr 118, poz. 754 ze zm.)

Wykaz skrótów

RachU	ustawa z 29.9.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. Nr 121, poz. 591 ze zm.)
UbezpU	ustawa z dnia 28.7.1990 r. o działalności ubezpieczeniowej (t.j. Dz.U. z 1996 r. Nr 11, poz. 62 ze zm.)
VATU	<i>ustawa z 8.1.1993 r. o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym (Dz.U. Nr 11, poz. 50 ze zm.)</i>
VATUn	ustawa z 11.3.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. Nr 54, poz. 535 ze zm.)

2. Czasopisma i organy publikacyjne

AUW	Acta Universitatis Wratislaviensis
Bezp.Bank	Bezpieczny Bank
Biul.SN	Biuletyn Sądu Najwyższego
CzPiE	Czasopismo Prawnicze i Ekonomiczne
GP	Gazeta Prawna
GS	Głos Sądownictwa
GSP	Gdańskie Studia Prawnicze
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
KSP	Krakowskie Studia Prawnicze
MoP	Monitor Prawniczy
MoPod	Monitor Podatkowy
NP	Nowe Prawo
NPN	Nowy Przegląd Notarialny
OJ	Official Journal
ONSA	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
OSA	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSG	Orzecznictwo Sądów Gospodarczych
OSN	Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNAP	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna i Pracy
ONSAPiUS	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna
OSNCP	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna i Pracy

Wykaz skrótów

OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK.....	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
Pal.	Palestra
PES	Problemy Egzekucji Sądowej
PiP.....	Państwo i Prawo
PiZS	Praca i Zabezpieczenie Społeczne
POP.....	Przegląd Orzecznictwa Podatkowego
PB.....	Prawo Bankowe
Pr.Gosp.	Prawo Gospodarcze
Prok. i Pr.	Prokuratura i Praworządność
Pr.Przed.	Prawo Przedsiębiorcy
Prz.Sąd.	Przegląd Sądowy
PN	Przegląd Notarialny
PPC	Polski Proces Cywilny
PPE	Przegląd Prawa Egzekucyjnego
PPG.....	Przegląd Prawa Gospodarczego
PPH.....	Przegląd Prawa Handlowego
PPHZ.....	Prawne Problemy Handlu Zagranicznego
PPiA	Przegląd Prawa i Administracji
PS	Prawo Spółek
PUG	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
R.Pr.	Radca Prawny
Rej.	Rejent
RPEiS.....	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SC	Studia Cywilistyczne
Sł.Prac.	Służba Pracownicza
SP.....	Studia Prawnicze
TPP.....	Transformacje Prawa Prywatnego
Wok.	Wokanda
Zb.Orz. SN	Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego
Zb.Urz.	Zbiór Urzędowy Sądu Najwyższego
ZNUJ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
ZNUŁ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego

3. Organy

KDPW.....	Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych
KNB.....	Komisja Nadzoru Bankowego

Wykaz skrótów

KPWiG.....	Komisja Papierów Wartościowych i Giełd
KRS	Krajowy Rejestr Sądowy
NBP.....	Narodowy Bank Polski
NSA.....	Naczelny Sąd Administracyjny
SA	Sąd Apelacyjny
SkP	Skarb Państwa
SN.....	Sąd Najwyższy
SN(7).....	Sąd Najwyższy w Składzie Siedmiu Sędziów
SN(IC).....	Sąd Najwyższy Izba Cywilna
SN(IPiUS)	Sąd Najwyższy Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
SN(PSIC).....	Sąd Najwyższy w Pełnym Składzie Izby Cywilnej
SO	Sąd Okręgowy
SR	Sąd Rejonowy
SW	Sąd Wojewódzki
TK	Trybunał Konstytucyjny

4. Piśmiennictwo

M. Allerhand, Prawo upadłościowe.

Komentarz..... *M. Allerhand*, Prawo upadłościowe. Komentarz, orzecznictwo, w opracowaniu *B. Kurzępy*, Bielsko-Biała 1999

D. Czajka,
Przedsiębiorstwo

w kryzysie..... *D. Czajka*, Przedsiębiorstwo w kryzysie, upadłość lub układ, Warszawa 2000

S. Gurgul, Prawo upadłościowe.....

S. Gurgul, Prawo upadłościowe i układowe. Komentarz, Warszawa 2000

A. Jakubecki,
[w:] *Jakubecki, Zedler*,

Prawo..... *A. Jakubecki*, [w:] *Jakubecki, Zedler*, Prawo upadłościowe i naprawcze, Kraków 2003

J. Korzonek, Prawo upadłościowe.....

J. Korzonek, Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Wrocław 1992

- R. Kowalkowski*,
[w:] Prawo
upadłościowe..... *B. Jasinkiewicz, R. Kowalkowski, Z. Koźma,*
A. Lewandowski, M. Ożóg, Prawo upadłościowe
i układowe. Komentarz. Wzory pism, Gdańsk
2001
- E. Marszałkowska-Krześ*,
[w:] Postępowanie
cywilne..... *E. Marszałkowska-Krześ*, [w:] Postępowanie cy-
wilne, praca zbiorowa, *H. Mądrzak* (red.), War-
szawa 2003
- H. Mądrzak*,
[w:] Postępowanie
cywilne..... *H. Mądrzak*, [w:] Postępowanie cywilne, praca
zbiorowa, *H. Mądrzak* (red.), Warszawa 2003
- A. Ohanowicz*,
[w:] System prawa..... *A. Ohanowicz*, [w:] System prawa cywilnego,
Tom I. Część III
- K. Piasecki*,
[w:] *Piasecki*, Kodeks..... *K. Piasecki*, Kodeks postępowania cywilnego
z komentarzem, Warszawa 1996
- K. Piasecki*, Prawo
upadłościowe..... *K. Piasecki*, Prawo upadłościowe, Prawo o postę-
powaniu układowym, bankowe postępowanie
ugodowe wraz z komentarzem, Bydgoszcz 1994
- Z. Świeboda*,
Komentarz do prawa
upadłościowego..... *Z. Świeboda*, Komentarz do prawa upadłości-
owego i prawa o postępowaniu układowym, War-
szawa 1999
- Z. Świeboda*, Prawo
upadłościowe
i naprawcze..... *Z. Świeboda*, Prawo upadłościowe i naprawcze.
Komentarz, Warszawa 2003
- A. Wolter*, Prawo
cywilne, Zarys..... *A. Wolter*, Prawo cywilne, Zarys części ogólnej,
Warszawa 1977
- F. Zedler*,
[w:] *Jakubecki, Zedler*,
Prawo..... *F. Zedler*, [w:] *Jakubecki, Zedler*, Prawo upad-
łościowe i naprawcze, Kraków 2003